

מסורת הש"ס

(א) ז"ק, (ב) ז"ל מאז, (ג) ז"ל מאז, (ד) זשאָן יוכל לעצום עיניו אלף בטורות פ"א פומח וסוגר עיניו ואזני דומם אלף בטורה. עירך ערך טנדן, (ד) ז"ל חורר ז"ק, (ה) נעלל מ: 1, 1) שבת 33. גדרים לת, 1) 1) (סוטה יב, 1) גני תלוקות פ' תמורה רמז שבע שמי את בלמה של קדש קאמר, 1) גי' ז"ק העלום וכן בטול, 1) נפמ"ש חוס' שבת 33. ד"ה אמר ר"ו ובי' דלמחר הוא זמן הרבה אחר רבא ואי' הילך אפשר דר"ח רבו על רבא יאמר דבר בשם אמרמר וע"כ נראה גרסתו של ה"ה"ש אר"ח אמר אבימי והא' נכונה, 1) 1) תוספתא דפריה פ"ב ה"א, 1) פרה פ"ב מ"ב, 1) גי' עייס ז"ק, 1) 1) נעלל לת, 1) ז"ל מחבר ז"ק, 1) 1) וביז ז"ק, 1) ז"ל מומין בלום, 1) גי' ז"ק, 1) גי' ז"ק פי' בקונטרס רב יהודה שהיה לפניו ואזניו כו', 1) 1) תנפ' מוילה' פ"ד ק' כו ע"כ ואזני עיניו קטנות נכרות משל סתם ז"ק, 1) 1) ז"ל מנב. אכן לפעמי' אחת י' נפולן,

תורה אור השלם

- או בנב או דק או תבכל בעינו או קרב או ילפת או מרחץ אָשֶׁר: וקרא כא כ
- פי כל איש אשר בו רובם לא יקרב איש עוד או פסח או קרב או שרוע:
- ויקרא י"ח ויפרש את האהל על המשכן וישם את מכסה האהל עליו מלקעלה באָשֶׁר יָהּ יָאֵת מוֹשֶׁה: שבות מ י"ט
- עשר אמות ארך הקרש ואמה וחצי האמה רחב הקרש האמה: שמות כו טז

הגהות הב"ח

(א) במשנה הצומע והצומע אחרו זמט שאזניו קטנות והצומע שאזניו כ"ל ויתבת כל נמחק: (ב) שם והתחתונה עורפת: (ג) גמ' שכן מומין ואזני מומין כ"ל ואז' כ' נמחק: (ד) דרש"י ד"ה וקיימן וס' ואת העלייה כאחת שעני:

לעני רש"י

טייל"א. קרם על ידעין שממצעם את הראיה.

רבינו גרשום

אע"ז שאינו שוקע כי"כ שיכול תכלול ב' עיניו כאחת אלא פחות שוקע היו מום. וקיימן כסדרייהו דחזו משתתין במקום אחד: בעינו. דחביב או תכלול בעינו: דלייתנהו כלל. לענייה: אבל מחסוריותא. שנפחת קצת ממראות עיניו כתב רחמנא דק והיינו מחסוריותא אבל מבבליתא לא. שמבולבל לבן בשחור: אבל משחיותא. כהיותא. שאינו רואה כלל: סכי שמש. תני רב יוסף היינו סני שמש שאני יכול להסתכל בשמינו: וגרים מחור רב הונא חדא מדידן וחדא מדידה. היינו שעניו אחת בריאה דומה לשלנו ואחחרת דומה לאותן שענייהם משונות: ואיקפד רב יהודה. מפני שהוא היה כן. וגרס שביא הצירי: טרודות. עגולות: צירניות. שעגול אותו מקום שהעין מונח בו: דולפות.

יותר מדומעות: טורדות. שדולפות בלא הפסק. ואיבא דאמרי טורדות שאין יכול לעצום עיניו אלא בטורת גדול למ"ה. ויותר מדוורן עיניה. מטמורין עיניו: לופין. דנפיש זיפי שריסי עיניו גדולות: והתמיךן שתמו זיפין. דלית ביה ריסי עינים כלל:

דחויין למעלה. שעומדות במקומן כסדר אבל כל שעה רואות למעלה: **חדר למטה עלייה למעלה**: **דקיימן למעלה**. בגובה המלח שלא כשאר **בני אדם**: **וקיימן כסדרן**. כלומר 1) והינן 1) עומדות במקומן כסדר אבל רואה את החדר ואת העלייה 1) שעניו אחת רואה למעלה ועיניו אחת

רואה למטה: **בעינו**. תכלול בעינו דהוה ליה למכתב דק תכלול ואנא ידענא דלא שייכא אלף בעין: איש **עור**. מריבויא דאיש: **עור**. משמע שניטלו עיניו וליתנהו כלל: **מחסוריותא**. שחסרה מראיתו אבל רואה מקלע: **דק**. טייל"א מחסרת המראה ואינו ניטל יא: **מבגלגליא**. לבן הפוסק בקירה ונכנס בשחור 1) ואינו מקלרס 1) המראית כלל: **משונייא**. שמשונות במעמדן כגון למעלה או למטה או רואה חדר ועלייה כלחת: **כהיוסא**. רואה רואה יס: **אסיא מאיש**. יא דהני חורורו והמים הקבועין כהיותא יניהו ומפיק להו תנא דצרייתא מאיש: **סכי שמש סני רב יוסף סני שמש**. ששונא את השמש ואינו יכול לראות מקום שחמה וזרחת שס: **חד מדידה וחד מדין**. שיש לו עין אחת דומה לעין אלו היושבין נגדי ועין אחת שלי. רב יהודה י' יושב כנגדו והי עיניו משונות: **שכנא**. שגבניו ארוכין ושוכבין על עיניו: **טרודות**. עגולות: **וצירניות**. עגולות יותר מתרודות: **דומעות**. מעט: **דולפות**. יותר מדולפות כמו (משל כו) דלף טורד: **סנא אף סורין ולופין והסומין**. היו מוס דמוורדן עיניו יח: **ואה גבי מומין סני לסו**. להאי תומיין מי היו מוס ואלא פסיל ליה מתני' אלף משום מראית העין: **איספיי רגדומי**. שרשין לא היו מוס אלף משום מראית העין: **בתנב' מחציו**. כגון ידיו ורגליו ושוקיו: יסן **זימס זימע**. יח בתמני' מפרש לה: **לספוג**. שכוולות וסתומות: **גב' עשר אמות**. קס"ד בלמה שלו: **נעל מוס**. דגופו גדול מזרועותיו דאל כל אדם אין גופו אלף שלש אמות בלמחו: **בלמה של יס קרש קאמינא**. דהיינו עשר אמה בלמה של יס קרשים דאורך הקרשים לא נמדד בלמחו של משה. ואלא דלמרנן בפירקא דלעיל דף מ.) אחת יתירה על של משה חלי אכזע לאו בשל משה ממנש קאמר דודאי של משה היתה יתירה מאלד יסן על אותה של קדש שמיקן משה: **כאזכע קטנה**. אס חוטמו גדול לפי שאר 1) אכרין יותר מלא' כשיעור רוחב אכזע קטנה היו מוס היכי 1) משעריין ליה מודדין חוטמו לחוטם בני אדם האכרוכין בגופן כמוהו: **חויזאלא**. אוניו ארוכות מאלד עד שתכופות למטה: **במדקש**. דלא היו מוס: **והלמה והלימס והלמע**.

ומתני' דחשיב להו (באדם מומין) 1) קאמר לפי שאינו שוה בזרעו של אהרן: **זכרון**. היינו עזס המחזב בתוך הקרניים: **זכרות** הטלפיים היינו **עזס** שבתוך הטלפיים דזו היא כף הרגל: **ואין נפדין עליהם**. אס בהמת שאר קדשים לאו שאינה זכור אינה נפדית כצך דלא היו מוס גמור אלף לאיפסולי: **ונפדים עליהן**. וקשיא לרב חסדא דלמר אין נפדין לו: **בריותא דקפני** 1) **בדעקור איעקורי**. קרנים ושרשי הזכרות ונראית גומא צראש: **רב חסדא דאיגוס איגומי**. נחמתיך מלמעלה ושרשיו נשאר: **והאיגוס איגומי**. מי שיך זה אפילו פסלות: **פרה**. אדומה: **יגור**. יחמוך כמו (דניאל ד) גודו חילנא: **פרגמה ועירי**. האי 1) דקתמינן יחמוך מעילויז וכרותייהו שיש בחודו של קרן כשמים ושלש אכזעות שאין זכרות מגיע שס ואס השחרות אין מגיע עד מקום הזכרות יחמוך אבל יותר מכאן לאו פסולה:

מומין אלו פרק שביעי בבורות

מד.

במחוי רב הונא חד 1) מדידהו. 1) פירוש רב יהודה שהיה לפני פי' בקונט' שהיו עיניו משונות ולא פירש במה היו משונות ור"ח מפרש דרב יהודה אריך בזרזו הוה דלמר בפרק המפלת (מה דף כד:) ורב הונא איניש גואל הוה כדאי' 1) במסכת 1) תעניות פרקא דחסידים ומשום הכי לא היו עיניו נכרות קטנות כ"כ משל סתם בני אדם אבל משל רב יהודה היו נכרות שהיו גדולות הרבה ולכן הקפיד רב יהודה והיינו שניו דעינו אחת גדולה ואחת קטנה ואע"ג דלא היו מומא לענין אסולי עבודה עד שתהא גדולה כשל עגל או קטנה כשל אווז מכל מקום אין זה שוה בזרעו של אהרן: **עייניו תרופות**. פי' בקונטרס עגולות כמו כי תרופה כסנהדרין (דף 1) ק.) גבי לבנה וצירניות פירש בקונט' עגולות יותר מתרופות ותימה כיון דתנא קילתא כ"ש חמירא וכענין זה קשה גבי דתנא דומעות דולפות וטורדות דולפות יותר מדומעות וטורדות יותר מדולפות ושמא אינטריך למיתי כולוה לאשמעינן דלא מיפסלי משום מומא אלף משום דאין שוה בזרעו של אהרן:

חבירו ואחר אומר 1) לי רואה תנו רבנן 2) עור בין סומא בשתי עיניו בין סומא באחת מעיניו חורורו והמים הקבועין מנין ת"ל איש עור אמר רבא למה לי דכתב רחמנא איש עור דק תכלול בעינו צריכי דאי כתב רחמנא עור משום דליתנהו כלל אבל חורורו והמים הקבועין דאיתנהו ביה לא כתב רחמנא איש ואי כתב רחמנא איש משום דלא קא חזי כלל אבל מחסוריותא לא כתב רחמנא דק ואי כתב רחמנא דק משום דמחסרן אבל מבבליתא לא כתב רחמנא תכלול ואי כתב רחמנא תכלול משום דמבבלבן אבל משום משניותא לא כתב רחמנא בעינו אמר רבא הלכך כל מחמת כהיותא אתיא מאיש מחסוריותא מרק מבבלביתא מתכלול משניותא מבעינו: **סכי שמש**: תני רב יוסף סני שמש וגריין מחוי רב הונא חד מדין וחד מדידה ואיקפד רב יהודה מיתבי שכבנא 1) שגביניו שוכבים וגדום 1) אחד שחור ואחד לבן תנא כל זוגא דלא שוי להדדי וגדום קרי ליה הצירין 1) 1) עיניו תרופות וצירניות דומעות דולפות 1) טורדות תנא 1) הזורד והלופין 1) והתמיר זויר דמוזר עיניה לופין דנפישין זיפיה 1) תמיר שתמו זיפין והני גבי מומין תנו להו והתנן שנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין לא קשיא הא דאשתתור גרדומי הא דלא אישתתור גרדומי: **בתנב' יעיניו** גדולות כשל עגל או קטנות כשל אווז יגופו גדול מאבריו או קטן מאבריו 1) חוטמו גדול מאבריו או קטן מאבריו 1) 1) הצומם והצומע איזהו צומע כל י' שאזניו קטנות והצומם כל שאזניו דומות לספוג י'שפתו 1) העליונה עורפת על התחתונה 1) התחתונה עורפת על העליונה הרי זה מום 1) 1) ושנשרו שיניו פסול מפני מראית העין: **גב' אמר רב 1) משה רבינו עשר אמות היה שנאמר 1) ויפרש את האהל על המשכן מי פרשו משה רבינו פרשו וכתבי 1) עשר אמות אורך הקרש אמר ליה רב שימי בר חייא לרב 1) אם כן עשיתו למשה רבינו בעל מום דתנן גופו גדול מאבריו או קטן מאבריו 1) אמר ליה שימי 1) באמה של קרש קאמר: חוטמו גדול כו': תנא כאצבע קטנה: **הצימס 1) והצימע**: תנא אף 1) הצימח לא הוו ידעי רבנן מאי צימח שמעו לההוא מטיעא דהוה קאמר מאן 1) דבעי צימח ואישתבח גדיא חזיזא 1) אמר רב חסדא עז שאין לה קרנים ורחל שיש לה קרנים כשרים לגבי מזבח תניא נמי הכי יש דברים שהן כמומין ואינן 1) כמומין ושוחטין עליהם במקדש אבל לא במדינה ואלו הן עז שאין לו קרנים ורחל שיש לו קרנים והצימח והצימס 1) והצומע אמר רב חסדא אמר י 1) אממר ינטלו קרנות וזכרות עמהן פסולה ואין 1) פודין עליהם נטלו טלפיים וזכרותם עמהן 1) פסולין ונפדין עליהם מיתבי 1) נטלו קרניין וטלפיין וזכרותן עמהן 1) פסולין ונפדין עליהן לא קשיא הא דאיתעקור איתעקורי 1) הא דאיגוס איגומי ודאיגוס 1) איגומי פסול ורמיניהו 1) פרה י'שקרניה וטלפיה שחורים יגור תרגמה ועירי מעילוי 1) וזכרות: מתני'**

פרה אדומה שקרניה בראשו יגור במגרה אותו שחור ותהיה כשרה קסבר אף על גב דזעיר מעילוי דכרותיהו חקך ולא איפסלה:

פירוש חזקוני לפרק שביעי

עין משפט

נר מצוה

יא א מיי פ"ח מהלכות ביאת מקדש הלכה ד:
יב ב מיי שם הלכה ו:
יג ג מיי פ"ב מהלכות אקורי מנחם הלכה ז סמנ עשין קיא טו"ז סמן שט:

יד ד מיי פ"ח מהלכות ביאת מקדש הלכה די:

טו ה מיי שם הל' ז:
טז ו מיי שם הלכה ג:
יז ז מיי שם הלכה ח:
יח ח מיי שם הל' ח:
יט ט י מיי פ"ב מהל' אקורי מנחם הל' ד טור שט:

כ ב מיי פ"ח מהלכות פרה הלכה ה:

שיטה מקובצת

1) למטה דחוי עינו: 1) אומר 1) וגדום שבעינו 1) אחר: 1) הצירן תנא עיניו: 1) והלופין והתמיךן זורר דמוזיר יח' והתמיר נמוק: 1) וזיפיה תומיין שתמו זיפיו והני מומין תני להו: 1) מאבריו הצמם והצמע 1) ס"א הציתח והצמע: 1) מום רשטולו שניו: 1) ש ישימ את באמה של קרש קאמינא: 1) הצמיס ס"א הצמיס והצמע תנא אף הצימס לא הוי ידעי רבנן כמי הצמיס: כי' וכן גרסתו הרגמ"ה: 1) מאן בעי צימח: יס חזיזא והויא אמר רב: יס והצימס והצמצי: יס אמר אבימי נטלו קרנים וזכרותן: 1) שן ואין נפדית עליהן: 1) שן עמהן פסולה ונפדית עליהן: 1) שן עמהן פסולה ונפדית עליהן: יס ודאיגוס איגומא מי פסלא ורמיניהו: 1) שן מעילוי וזכרותיהו: 1) סן כלומר ואינן עומדות: 1) ניטל כולו הס"ד: 1) רואה כלל הס"ד: 1) מאיש דקתי חורורו והמים הקבועין ובהיותא דהני חורורו נענה: 1) עינו שאני יכול לנחם אלא משוטטות ע"כ ל"א דנעיק ופתח כל שעה הס"ד ומה"ד: דנפישן זיפיה שאתוכין נפירות שכבת עינו הס"ד ומה"ד חמי שאין לו: שיער בבת עינו: 1) סן מה"ד הצמיסם והצימע ה"ג: 1) שן תיבות כמתני' מפרש לה נמחק: 1) סן של קרש: 1) שן של קרש: 1) שן קרש: 1) שן היתה גדולה מאד אלא על: 1) שן שאר אבריו יותר: 1) חזיזא הדיא אזניו: 1) קרשים היא שאינה: 1) אין נפדית הס"ד: 1) בדעיקור איעקורי הקרינים כי' דרב חסדא: 1) סן מכאן פסולה הס"ד: 1) חזיזא מדידן פי ר"י שהיה יושב לפניו: 1) סן כדאיתא בפרק בני העיר ואע"פ שהיה איניש גוצא לא היו:

רבינו גרשום (המשך)

לא קשיא. הני מומין תנא ברא הא דאשתתיר גרדומי כלומר אע"ג דנשתתיר עיקרו פוסל: והא. דמתניתין דלא אישתתיר מגרדומי כלל: שימי באמה של קרש קאמינא. דהוה משה רבנו י אמות באמותיו שלו לא היה אלא ג' אמות שלו כדרך כל אדם שנבדוה ג' אמות שלו: תנא עד כעובי אצבע קטנה. הא קטן או גדול היו מום: דומות לספוג מקובצות ביחד: גריא חזיזא. שאזניו תלולות לו למטה: וזכרותו עמהם. העצם שבפנים פסולה להקריבה: הא דאיגוס איגומי. דנשתתיר מקצת מזכרותן אין נפדית עליהן: לא תרגמא

פירוש חזקוני לפרק שביעי